

del plural, i sing. *palearium*.

En aquest sentit i forma en trobem descendència també en els dominis romànics veïns: A part de l'Alt Aragó és *pajar* el mot que s'usa en el sentit de 'borda': a Aragüès del Puerto anoto *El Pajar del Cbeso*, *Pajar Mingarro*, *de Mariarena*, *de Juan Gil*, *de Pasqualico* i altres (1966, LI, 16.8, 16.11, 25.1, 24.17). I en el S. xv devia ser usual en el castellà de les zones marineres, car amb els colonitzadors va passar a les Canàries: el meu pare en les notes del Viatge de 1930 a Tenerife, observa en la vall de la Orotava: «*pajares* són cases, barraques de palla, com les de l'Horta valenciana, sinó que més petites, cobertes de palla, com les *chaumières* franceses» (p. 80 del ms.). I és que llavors devia ser viu a Astúries on ha quedat estereotipat com NL, en el famós *Puerto de Pajares*, trànsit màxim d'Astúries a Lleó.

I en la nostra toponímia ha deixat rastres en la forma primitiva o altres derivades en moltes comarques més o menys llunyanes de la present: Cova de *Pallars* (pron. -rs) 'cova de la borda', terme de Simat de Valldigna (*GGRV* 1, 170) pot ser prolongació de CAVA PALEARIS; mas te.de Lluçà (pron. *payarés* amb -y- i sense art., de 159.27,4 × 06 < PRAEDIUM PALEARICIUM 'el mas de la palla', o *del pallar*. TRANS PALEARIA (pl. de PALEARE), 'més enllà de les bordes' ha donat *trespañera*, pda. muntanyenca te. de Dorve (XXXVIII, 70.12). COSTA PALEARIUM (*palearium*, gen. pl. de PALEARE) > *Costa pañé*: el punt del camí ral que remuntava la Ribagorçana, una mica amunt de Sopena es bifurcava: una banda cap al Pont de Suert i per l'altra tirant amunt cap a Trepadús en direcció al Pallars: allí és *Costapaller*, més amunt hi ha *Tossal del Pañé* (cota 1008): doncs ja pot venir de *TAUCIALE PALEARIUM 'tossal de Pallars', amb PALEARIUM gen. plural de PALEARES.

PALLARÈS

El gentilici tradicional del Pallars ha produït molts NLL, en tot el domini català, dels quals ens limitarem a una selecció (car si enumeràvem els casos de *Cal* o *Can Pallarès*, *Mas d'en Pallarés* o *dels Pallaresos*, cauríem en un mar sense fons de coses trivials. Un *R. Paylarés* a. 1295, figura en el procés contra Pere de Palau, batlle concussionari de Camarasa (text amb la virtut de distingir sense excepció les dues vars. *yl* / *ll* de la lateral palatal *ʎ* (CCandi, *Mi. Hi. Ca.* II, 181).

La Font Pallaresa entre Urgellet i Pallars, famosa, en el Ras de Conques: és encara en te. d'Ars, però ja tira les aigües cap al riu de Sta. Madalena (XXXVII, 171.25) o sigui en la banda de Pallars.

La Torre Pallaresa antic i notable castell, en el Bar-

celonès, entre Sta. Coloma, Horta i St. Fost de Campsentelles. Ja en trobem notícia l'any 1562: «lo dit senyor bisbe, que venia de la Torra vulgarment dita *Pallaresa*» (*Manual de N. Ardits* IV, 385, 6). Últimament passà al savi epigrafista i numismàtic F. de Sagarra i Siscar, i a la seva família, i del noble poeta J.M. de Sagarra. En féu la història Agustí Duran i Sanpere, en una bella monografia, de la qual ens refiarem per admetre en quin sentit s'ha de pendre que ve de «Pallarès, cavallers residents a Bna., que li donaren nom» (*DECat.* II, 582b44)). Nadius de Pallars o de cognom «Pallarès»? *Roca dels Pallaresos*, te. Romadriu (XXXVII, 28.4).³

ELS PALLARESOS

Nom d'un poble i mun. situat 6 k. dret al N. de Tarragona.

PRON. POP.: *als* o *lus palerézus* a Vilabella i Morell, Casac. 1920: *lus palerézus*, Valls 1931; id. a les enqs. d'aquells pobles, 1955, entre elles als Pallaresos (XIV, 160-2). Morera, *Tarr. Cri.* I, 509, opina que en fer Guillem de Claramunt l'any 1165, donació de l'honor de Nulles a Guillem de Reixac, va donar lloc al naixement d'aquest poble i de La Secuita (Font Rius, *C. d. P.* 736). Entre els cavallers templers habitants de la Comarca de Vallmoll, l'any 1205, figuren *Miquel* i *Pere Pallarès* (MiretS., *Templ.* 195). Doncs trobo versemblant que ells fossin dels primers pobladors d'aquest poble i que d'ells vingui el nom.

¹ Refrescada comarcalment per obres allí molt llegendades, com la de Mn. Bosch, *Història dels Comtes de Pallars*.— ² Essencialment era ja la idea de Simonet, *l. c.*; i de Balari, només que aquest catedràtic de llatí clàssic a la Universitat, volent conciliar-ho amb el fet que Virgili, i els grans escrs. del segle d'August, l'usen amb un sentit secundari 'païdor anterior dels remugants' i 'barballeres que els en cauen', i cercant conciliar-lo amb el sign. viu, es desvià cap a una explicació semàntica absurda, 'barballeres' > 'degotalls de cingle'. Hi aportarem rectificació i altres detalls en aquella nota; i Abadal puntualitza: «els pallars que han donat nom a la regió són les pallisses, coberts ---posats damunt de les corts del bestiar gros, els *pallars*, no són exclusius de la regió: els trobem també en les com. veïnes de l'Urgellet, Andorra i Card., en la documentació del S. XI, conservada en el *Cart.* de St. Serni de Tavèrnoles» (Abadal, *P. i R.* p. 55*).— ³ En fi caiguem una mica cap al terreny de la llegenda, i les tradicions populars, que ens reclamarien els folkloristes, *La Paleréza*, nom de la ciutat submergida, colgada per l'Estany de Montcortès (XXXVII, 115.13, 18). I ells ens conten també una «etimologia» del nom de Pallars: «ve d'un any que hi hagué tanta